

Homo ethicus – homo moralis

Ani

WOJCIECH MISZTAL

Homo ethicus – homo moralis

Marii Ossowskiej
koncepcja socjologii moralności

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2017

Recenzenci: prof. dr hab. Marian Golka
dr hab. Wojciech Pawlik, prof. UW

Redakcja i korekta: Michał Zagrodzki

Projekt okładki: Katarzyna Juras

Publikacja książki została dofinansowana przez
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Copyright © 2017 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ISBN 978-83-7383-875-8

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8, 00-317 Warszawa
tel./fax 22 828 93 91, 22 826 59 21, 22 828 95 63
dział handlowy: jak wyżej w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Stanisław Beczek*)
Druk i oprawa: MCP, Marki

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział 1	
Kryteria nauki o moralności	15
Od etyki do moralności	15
Prekursorzy opisowych badań nad moralnością	17
Program nauki o moralności	25
Rozdział 2	
Problem definicji moralności	44
Założenia i kryteria	44
Pojęcie moralności	82
Godność	83
Podsumowanie	86
Rozdział 3	
Koncepcja ethosu jako narzędzia poznawczego	88
Ethos arystokratyczny	88
Starożytność	88
Ethos rycerstwa	94
Ethos dworzan	98
Ethos gentlemana	101
Ethos mieszczański	106
Klasyki moralności mieszczańskiej	109
Moralność mieszczańska w świetle wybranych teorii	115
Reprezentatywne cechy ethosu mieszczańskiego	118
Recepcja franklinizmu	127
Wzory szlacheckie a wzory mieszczańskie	135
Ethos chłopski	138
Ethos robotniczy	139
Rozdział 4	
Sposoby ujmowania zjawisk moralnych	142
Moralność jako zmienna zależna	147
Moralność jako zmienna niezależna	174
Normy moralne w życiu społecznym	178

Rozdział 5	
Problemy metodologiczne	186
Metody i narzędzia badawcze	186
Krytyka funkcjonalizmu	196
Relatywizm kulturowy	199
Rozdział 6	
Recepcja i kontynuacja dzieła Marii Ossowskiej	201
Recepcja	201
Kontynuacja	220
Wzory kulturowe ponowoczesności	222
Ethos mieszczański – uniwersalny czy globalny?	230
Podsumowanie	235
Bibliografia	242
Prace Marii Ossowskiej	242
Opracowania	242
Indeks nazwisk	252